

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Ajatus antaa mahdollisuus oppivelvollisuuden suorittaminen myös nuorten työpajatoiminnassa on kannatettava. Osalla nuorista valmiudet sekä elämäntilanne voivat kuitenkin olla sellaiset, ettei opiskelu vieraalla paikkakunnalla ja sinne kulkeminen välttämättä onnistu heti peruskoulun jälkeen. Pitäisimme kannatettavana laajentaa mahdollisuutta suorittaa oppivelvollisuutta nuorten työpajatoiminnassa pidempäänkin kuin vain enintään kahden kuukauden ajaksi. Esimerkiksi tilanteissa, jossa nuoren opinnot katsotaan keskeytyneiksi kevättalvella ja nuori siirtyisi nuorten työpajalle, hänen voi olla kahden kuukauden määräajassa heikosti motivoivaa aloittaa työpajajakson jälkeen esimerkiksi tutkintoon valmistavissa opinnoissa vain muutaman viikon ajaksi toisella paikkakunnalla ennen kuin kevätlukukausi jo loppuu. Myös tilanteissa, joissa opiskelemaan motivoitumaton nuori on jättäytynyt toisen asteen opinnoista pois vain odottaakseen, että 18 ikävuotta tulee täyteen ja voi lopettaa opiskelun, on kaikille turhauttavaa osoittaa opiskelupaikkaa nuorelle hallintopäätöksellä vain kuukaudeksi-pariksi oman asuinkunnan ulkopuolisesta oppilaitoksesta, jos nuori olisi motivoitunut osallistumaan nuorten työpajan toimintaan omassa asuinkunnassaan.

Oppivelvollisen oppilaan tai opiskelijan palatessa ulkomailta Suomeen hänen oppivelvollisuuttaan koskeva ohjaus- ja valvontavastuu palaisi oppilaan aikaisemmalle oppilaitokselle, tai mikäli sellaista ei ole, oppilaan tai opiskelijan asuinkunnalle. Oppivelvollisuuslain 7 §:n muutosten perusteissa epäselväksi jää, miten ulkomailta opintoja suorittaneen mutta siellä opintonsa keskeyttäneen oppilaan tai opiskelijan ohjaus- ja valvontavastuu käytännössä palaisi oppilaan asuinkunnalle niin, että tieto vailla opiskelupaikkaa olevasta tavoittaisi kunnissa oppivelvollisuuden valvonnasta vastaavat henkilöt. Ulkomaisilla oppilaitoksilla ei ole Suomen lakiin perustuvaa velvollisuutta kuntailmoituksen tekemiseen Valpas-rekisterissä Suomessa asuvan opiskelijan asuinkunnalle, jos ulkomaille opiskelemaan lähtenyt nuori keskeyttää opintonsa.

Matka- ja majoituskorvausten maksamisen osalta näkisimme oikeaksi antaa ko. viranomaistehtävä valtakunnallisesti Kelan hoidettavaksi. Näin turvattaisiin koko maassa yhtenäiset kriteerit viranomaistoiminnassa mm. siihen, kuinka pitää tulkita matkarajoja ja matkustamiseen kuluvan ajan sekä nopeimman matkustustavan määrittelyä toisen asteen opiskelijoiden etuuksia myönnettäessä.

Oppivelvollisuuslain 16 § liittyy kaksoistutkinto-opiskelijoiden opintojen maksuttomuuteen. Lainsäädännössä tulisi huomioida kaksoistutkinnon suorittajat, joista koulutuksen järjestäjä saa rahoitusta saa vain toiseen tutkintoon. Tällöin esimerkiksi lukio-opintoja neljäntenä opiskeluvuotenaan suorittavasta kaksoistutkinto-opiskelijasta, joka on ammatillisen koulutuksen opiskelija, ei makseta lukion neljännessä vuodesta valtionosuusrahoitusta lukio-opintojen järjestäjälle.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Tutkintoon valmentavan koulutuksen opiskelupaikkojen alueellinen riittävyys tulee turvata erityisesti heikommassa asemassa oleville oppivelvollisille niin, ettei oppivelvollisuuden suorittamista valvova kunta joudu tekemään opiskelupaikan osoittamista koskevaa hallintopäätöstä oppivelvolliselle vain siksi, ettei TUVA-koulutuksen järjestäjä suostu ottamaan oppivelvollista oppilaakseen ilman ko. osoituspäätöstä. Oppivelvollisten sivistyksellisten oikeuksien turvaamiseksi valtion tulisi huolehtia opiskelupaikkojen riittävydestä niin, ettei kuntien ja TUVA-koulutuksenjärjestäjien välille tule tarpeetonta hallinnollista työtä vain siksi, että opiskelupaikkojen kysyntä on suurempaa kuin tarjonta.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Perustuslain 16 § mukainen periaate jokaiselle saada yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä mukaan muuta kuin perusopetusta pitää huomioida myös 18 vuotta täyttäneiden, mutta vielä vailla toisen asteen opiskelupaikkaa olevien nuorten aikuisten osalta. Kykyjensä mukaan yhtäläinen mahdollisuus päästä esimerkiksi lukiokoulutukseen ei toteudu silloin, jos heikommalla peruskoulumenestyksellä valitaan lukio-opiskelijaksi vain siksi, että nuori on oppivelvollinen vielä hakeutumisen ajankohtana, ja paremmin peruskoulussa menestyneet nuoret aikuiset jätetään lukio-opintojen ulkopuolelle siksi, että he ovat ehtineet jo täyttää 18 vuotta. Säädöksiä opiskelijaksi ottamisesta tulisi täsmentää niin, että samat valintakriteerit täyttävistä hakijoista oppivelvolliset on asetettava etusijalle.

Perustuslain säätämä julkisen vallan velvollisuus turvata yhdenvertainen mahdollisuus itsensä kehittämiseen myös perusopetuksen jälkeen on järjestettävissä sillä, että valtio turvaa rahoituksellaan riittävän määrän toisen asteen opiskelupaikkoja nuorille niin, että heidän on mahdollista suorittaa toisen asteen tutkinto riippumatta siitä, pääsevätkö he aloittamaan opinnot aloittamaan alaikäisenä vai vasta 18 vuotta täytettyään.

Lumiainen Jyrki
Paimion kaupunki - Koulutuslautakunta 28.4.2026 § 47